

בס"ד, מר חשוון תשפ"ב

דבר תורה לפרשת לך לך – הרב ד"ר ארי לנדא

מעשה אבות סימן לבנים

מפרשה זו פרשת "לך-לך" התורה עוסקת בעיקר בסיפורי האבות. הרמב"ן בפירושו לפרשה (יב, ו) מעמיד כלל: "אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט): כלמה שאירע לאבות סימן לבנים". דברי הרמב"ן מטיילים עלינו משימה להכיר את המסר הפנימי של כל סיפור וסיפור ומתוכו ללמוד מהו הסימן הרלוונטי לחיינו. הנצי"ב (רי נפתלי צבי יהודה ברלין) מוולוז'ין, בהקדמה לפירושו לספר בראשית, מביא מסר כללי של הסיפורים כולם אשר הוא רלוונטי מאד לדורנו. כך הם דבריו: "הספר הנקרא ספר בראשית, נקרא בפי הנביאים "ספר הישר" ... ומפרש רבי יוחנן: "זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים, שנאמר 'תַּמַּת נִפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל'. ויש להבין הטעם - למה קרא בלעם את אבותינו בשם 'ישרים' בייחוד, ולא צדיקים או חסידים וכדומה? הענין שנתבאר בשירת האזינו על הפסוק "הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא", ששבח ישר (צדק הקב"ה) נאמר להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני, שהיה דור עיקש ופתלתול. ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמים, על כן מפני שנאת חינום שבלבם זה את זה חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה', שהוא צדוקי ואפיקורס, ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים בדרך ההפלגה, ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית, ועל זה היה צידוק הדין שהקב"ה ישר ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות, אע"ג שהוא לשם שמים, שזה גורם חורבן הבריאה והריסות יישוב הארץ. וזה היה שבח האבות - שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו ישרים. היינו שהתנהגו עם אומות העולם, אף שהיו עובדי אלילים מכוערים, מכל מקום היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היא קיום הבריאה. ... וכן הרבה למדנו מהליכות האבות בדרך ארץ, מה ששייך לקיום העולם המיוחד לזה הספר שהוא "ספר הבריאה".

הנצי"ב מעמיד את סיפורי האבות כלימוד יסוד גדול בעבודת ה' "דרך ארץ קדמה לתורה", בבחינת דרך ארץ הקדמה לתורה. טרם עיסוקנו בתורה עלינו ללמוד מהאבות איך יש להתנהג באהבה עם ברואי הקב"ה שנבראו בצלמו. דרך זו היא "הדרך ישרה שיבור לו האדם... שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". בעל "נתיבות שלום" (הרב שלום נח ברזובסקי זצ"ל, האדמו"ר מסלונים) מרחיב את היריעה ומסביר כי לכאורה בתורה אין ציווי המכוון לתיקון המידות, למרות שתיקון המידות הוא הבסיס ליכולתו של האדם להתעלות בעזרת קיום המצווה ולהדבק בבוראו (דבריו מבוססים על דברי הרב ח. ויטאל בספרו "שערי קדושה"). על פי "נתיבות שלום" המקום בו התורה מדגישה את חשיבות תיקון המידות הוא בספר בראשית. סיפורי ספר בראשית מראים לנו אנשים בעלי מידות מקולקלות (כמו קין, דור מבול ודור הפלגה) ולעומתם את אבות האומה שהיו מתוקנים במידותיהם ומהם נלמד את חשיבות הנושא. לפיכך ספר בראשית נועד לאזן את התחושה המפעמת בלב אנשים רבים כי שמירת מצוות התורה דורשת את ההתמקדות במצוות בין האדם למקום לעיתים אף במקום הקפדה על תיקון המידות וכבוד הבריות. אך סיפורי האבות, באו כדי להראות לנו כי מטרתה של התורה, שאדם המתמסר לעבודת ה' יעשה זאת מתוך ישרות דרך ונקיות כפיים בעת התמודדותו בענייני העולם הזה. כך יממש עובד ה' את דברי ספר משלי (ג, ד): "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם".